

DZIAŁALNOŚĆ EUROPEJSKIEJ UNII PIŁKARSKIEJ (UEFA) JAKO SZTUKA ROZWIĄZYWANIA TRUDNYCH SPRAW

1. Jedną z najbardziej prężnych organizacji współczesnego sportu jest Europejska Unia Piłkarska (w skrócie: UEFA). Nazwa tego zarejestrowanego w Szwajcarii stowarzyszenia prawa cywilnego kojarzy się jednoznacznie z pojęciem sukcesu i ogromnej władzy¹. Odzwierciedlają je najpełniej trzy sztandarowe formy współzawodnictwa sportowego UEFA, między którymi tylko pozornie nie istnieje żadna współzależność. Można wszakże postawić tezę, iż obserwowany w ostatnich latach sukces organizacyjny i marketingowy finałów mistrzostw Europy w piłce nożnej (w tym rozegranych w 2012 roku w Polsce i na Ukrainie) jest pochodną doświadczenia i umiejętności, jakie działacze UEFA zdobywają w trakcie przeprowadzanych corocznie rozgrywek Ligi Mistrzów i Ligi Europejskiej, będących najbardziej prestiżowymi formami współzawodnictwa zespołów klubowych na całym świecie.

Europejska Unia Piłkarska, jak żadna inna organizacja sportowa we współczesnym sporcie, zasługuje na szczególne uznanie. Z jej ponad 60-letnią działalnością nie wiązały się nigdy dotąd żadne skandale finansowe, w szczególności korupcyjne, które nie ominęły na przestrzeni lat innych federacji. Równocześnie należy stwierdzić, iż UEFA jest przykładem stowarzyszenia, którego sukcesywny rozwój następował mimo piętrzących się od początku jego istnienia licznych problemów. Działacze zakładający Europejską Unię Piłkarską nie przewidywali zapewne, iż historia tej konfederacji obfitować będzie w tak wiele nieprzewidywalnych i dramatycznych sytuacji. Dotyczyły one zarówno powstania, jak i funkcjonowania stowarzyszenia.

Przedstawienie wszystkich trudnych zagadnień dotyczących UEFA wykraczałoby oczywiście poza ramy niniejszego opracowania. Stąd też przybliżone zostaną w nim jedynie symptomatyczne dla futbolu Starego Kontynentu sprawy, których niekiedy koncyliacyjne załatwienie możliwe było dzięki wykorzystaniu

¹ Por.: P. Zen-Rufinen (2002), *Droit du sport*, Zurich–Bâle–Genève, s. 46.

dużych umiejętności dyplomatycznych, operatywności i sztuki przewidywania przyszłości przez kolejne pokolenia działaczy piłkarskich konfederacji.

2. W dniu 23 maja 1904 roku w Paryżu utworzona została Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej (FIFA). Powstała ona z inicjatywy siedmiu narodowych federacji: Belgii, Danii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Szwajcarii i Szwecji². Pierwsze statuty FIFA zawierały zakaz, skierowany do narodowych federacji piłkarskich, tworzenia odrębnych ugrupowań. Nie przeszkodziło to jednak w założeniu w 1916 roku w Buenos Aires pierwszej konfederacji piłkarskiej na świecie. Dziewięć krajów południowoamerykańskich utworzyło mianowicie CONMEBOL – organizację, która prowadziła stałe rozgrywki między reprezentacjami narodowymi tych państw. Znaczna odległość tego kontynentu oraz brak konkurencji dla rozgrywek międzykontynentalnych (w późniejszym okresie – zwłaszcza dla mistrzostw świata) sprawiały, że władze FIFA nie podejmowały żadnych kroków zmierzających do ograniczenia działalności lub tym bardziej zlikwidowania tej konfederacji³. Przeciwdziałały się natomiast przez wiele lat powstawaniu takich organizacji na innych kontynentach, w tym europejskim.

W szczególności władze FIFA ignorowały wielokrotne wypowiedzi prezesa włoskiej federacji piłkarskiej Ottorino Barassiego o „potrzebie powołania europejskiej federacji dla przeprowadzenia rozgrywek mistrzowskich kontynentu”⁴. Niezwykle silna osobowość oraz wzrastająca z każdym rokiem pozycja w świecie futbolu charyzmatycznego prezydenta Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej Julesa Rimeta stanowiły początkowo wystarczającą przeszkodę dla realizacji tej idei.

W dniu 27 maja 1952 roku O. Barassi oraz sekretarze generalni francuskiego i belgijskiego związku piłki nożnej: Henri Delaunay i Jose Crahay przedstawili tym niemniej pierwszy projekt regulaminu dotyczącego europejskiej konfederacji piłkarskiej⁵. Został on przekazany 31 związkom Starego Kontynentu, spośród których tylko 14 odpowiedziało pozytywnie na wskazaną inicjatywę. Została ona ponadto skrytykowana przez działaczy południowoamerykańskich podczas kongresu FIFA, odbywającego się w 1952 roku w Helsinkach w związku z letnimi igrzyskami olimpijskimi.

Nie zniechęciło to jednak wspomnianej trójki działaczy, do których szybko dołączyły kolejne osoby promujące ideę konfederacji europejskiej. Należeli do nich m.in. Ernst Thommen – prezydent szwajcarskiego związku piłkarskiego oraz

² Por.: W. Lipoński, K. Sawala (2008), *Encyklopedia sportów świata*, t. 10, Warszawa, s. 85.

³ Szerzej na ten temat: *L'histoire de l'UEFA. 1954-2004 50 ans* (2004), Genève, s. 44.

⁴ A. Gowarzewski (2012), *EURO dla orłów, Historia Mistrzostw Europy*. W: *Encyklopedia piłkarska FUJI*, t. 40, Katowice, s. 7.

⁵ *L'histoire de l'UEFA*, dz. cyt., ss. 44–45.

Stanley Rous, będący sekretarzem generalnym angielskiej federacji piłkarskiej⁶. Wobec widocznego oporu działacze europejskich władze FIFA musiały pójść na ustępstwa. W trakcie nadzwyczajnego kongresu światowej federacji piłkarskiej w Paryżu w 1953 roku wyrażono formalnie zgodę na tworzenie kontynentalnych konfederacji piłkarskich, co narodowe federacje piłkarskie Starego Kontynentu skrzętnie wykorzystały.

2. W dniu 15 czerwca 1954 roku w hotelu Euler w Bazylei odbyło się spotkanie założycielskie konfederacji europejskiej, w którym wzięli udział przedstawiciele 25 związków piłkarskich. Nie było niestety wśród nich delegata PZPN, który w tym czasie formalnie nie istniał, gdyż polską piłką nożną zarządzała wówczas sekcja piłki nożnej Głównego Komitetu Kultury Fizycznej. Choć założyciele nie mieli czasu na dokładne przeanalizowanie projektu statutu, to podjęli oni wiążącą decyzję o utworzeniu ugrupowania europejskich federacji piłkarskich, którego nazwa i forma prawna miały być wkrótce określone⁷. Podczas posiedzenia Komitetu Wykonawczego w Kopenhadze w dniach 29–30 października 1954 roku przyjęto, iż założona konfederacja będzie nosić nazwy: Union of the European Football Association (w języku angielskim) oraz Union des associations Européennes de football (w języku francuskim). Od tego czasu zaczęto także używać powszechnie znanego skrótów „UEFA”

Pierwszy oficjalny Kongres Europejskiej Unii Piłkarskiej odbył się w dniach 2–3 marca 1955 roku w Wiedniu. Przed rozpoczęciem obrad do grupy 28 federacji narodowych mogących brać w nich udział (25 założycieli oraz delegaci Grecji, Rumunii i Walii – reprezentowani w Bazylei) afiliowano Polskę. Już w trakcie Kongresu trzydziestym jego uczestnikiem stała się Turcja. W takim składzie osobowym uchwalono jednomyślnie pierwszy statut UEFA, wprowadzając do projektu jedną poprawkę zwiększającą do 8 osób liczbę członków Komitetu Wykonawczego⁸. Wiele miejsca w dyskusji poświęcono pierwszym kontaktom ze stacjami telewizyjnymi. Zaczęły one interesować się futbolem europejskim, zwłaszcza po uzyskaniu informacji o pierwszej edycji rozgrywek międzyklubowych, pod postacią Pucharu Miast Targowych.

Powstanie UEFA zachęciło działaczy piłkarskich do tworzenia podobnych organizacji na innych kontynentach. I tak w 1954 roku powstała konfederacja azjatycka (AFC), w 1956 roku – CONCACAF (konfederacja dla krajów Ameryki Centralnej, Ameryki Północnej i Karaibów), w 1957 – konfederacja afrykańska (CAF) i na koniec w 1966 roku – konfederacja dla państw Oceanii.

⁶ Tamże, s. 45.

⁷ Tamże, s. 46.

⁸ Por.: E. Schwartz (1956), *Bulletin Officiel de l'UEFA*, nr 1.

3. Po kilku latach w miarę spokojnego funkcjonowania Europejska Unia Piłkarska zaczęła doświadczać pierwszych tendencji odśrodkowych. We wrześniu 1958 roku przedstawiciele lig profesjonalnych, zwłaszcza Anglii, Włoch i Hiszpanii, podjęli próbę utworzenia niezależnej od UEFA organizacji o nazwie „Le Comite de Liaison des Ligues de Football” Stowarzyszenie to działało przez kilka lat z dużym rozmachem, próbując przeciwstawić się wielu decyzjom Komitetu Wykonawczego konfederacji, dotyczącym przede wszystkim pucharowych rozgrywek europejskich. Działaczom UEFA udało się jednak osiągnąć kompromis i od 1963 roku funkcje stowarzyszenia zaczęła realizować utworzona w ramach Europejskiej Unii Piłkarskiej Komisja ds. futbolu nieamatorskiego oraz profesjonalnego. Takie rozwiązanie było uwieńczeniem wieloletnich, pełnych trudnych momentów, negocjacji prowadzonych przez działaczy UEFA z przedstawicielami lig europejskich, zakończonych podpisaniem umowy przez prezydenta konfederacji Gustava Wiederkehera oraz prezydenta Francuskiej Federacji Piłkarskiej Antoine’a Charisolięgo.

Osiągnięcie powyższego porozumienia nastąpiło w kontekście innych, równie istotnych okoliczności, rzutujących na ówczesną działalność UEFA. Choć pierwsza z nich miała wymiar raczej symboliczny, to jednak zdawała się dobrze oddawać wolę zażegnania pierwszego wewnętrznego rozłamu, jaki pojawił się w ramach konfederacji. Otwierając w dniu 4 stycznia 1960 roku nową jej siedzibę w Bernie, pierwszy prezydent UEFA Ebbe Schwartz stwierdził, iż „konsolidacja, rygoryzm i skuteczność” – powinny być trzema podstawowymi wartościami, którymi ma kierować się w swoim działaniu przez najbliższe lata Europejska Unia Piłkarska.

Druga okoliczność miała już wymiar fundamentalny. Wraz z powstaniem konfederacji kontynentalnych zaczęto stawiać pytanie co do ich miejsca w ramach „hierarchicznej piramidy sportu” Z jednej strony zastanawiano się, czy światowe federacje sportowe realizujące szeroki zakres zadań przekażą na rzecz regionalnych organizacji określoną ilość kompetencji. Z drugiej strony, pojawił się problem, czy konfederacje mogą podejmować próbę odmiennego unormowania swojego statusu prawnego, aniżeli wynika to ze statutów międzynarodowych federacji sportowych⁹

Kwestia ta nabrała szczególnego znaczenia w ramach futbolu. Wykazując dużą niechęć do tworzenia konfederacji kontynentalnych, Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej określiła w sposób specyficzny podstawy prawne funkcjonowanie tych struktur. Przyjmując piramidalną strukturę futbolu, FIFA nie traktowała mianowicie od początku powstałych konfederacji jako swoich członków, tj. części światowej federacji piłkarskiej. Uznawała jedynie ich istnienie, przy-

⁹ Por.: M.R. Will (1994), *Les structures du sport international*. W: *Scrittione di Rodolfo Sacco*, Milano, ss. 1211 i n.

znając początkowo nieliczne uprawnienia, równocześnie nakładając coraz szersze obowiązki, przy paralelnym wprowadzeniu rygorystycznego mechanizmu ich przestrzegania. Dopiero po wielu latach, w pkt 6 preambuły Statutu FIFA – zawierającej podstawowe definicje – sformułowany został przepis mówiący, iż konfederacja jest zespołem stowarzyszeń uznanych przez Międzynarodową Federację Piłki Nożnej i stanowiących część jednego kontynentu lub regionów geograficznie spokrewnionych.

4. Nie ulega wątpliwości, iż sformułowanie takiego rozwiązania było konsekwencją wieloletnich zabiegów europejskich działaczy piłkarskich. Od początku istnienia UEFA lansowali oni na różnych forach tezę, iż zespołowe dyscypliny sportu, takie jak piłka nożna, siatkówka, koszykówka czy hokej na lodzie, powinny być zarządzane na każdym poziomie organizacji przez jeden podmiot ruchu sportowego. Odzew na to zapatrywanie był stosunkowo szybki. Mimo zróżnicowania poszczególnych rodzajów sportu w każdym z nich zaczęła być przyjmowana, choć nie zawsze respektowana, zasada jedności, określana w doktrynie szwajcarskiego prawa sportowego terminem „Ein – Platz – Prinzip”, zaś w prawie francuskim jako „principe de la représentation unitaire” (reguła jednolitej reprezentacji)¹⁰. W praktyce oznacza ona, iż w każdej dyscyplinie sportu może działać na każdym poziomie geograficznym tylko jedna organizacja zarządzająca (*fâitiere*): federacja światowa, kontynentalna (jeśli ona istnieje) lub narodowa. Monopol, który jest przyznany każdej federacji na poziomie jej kompetencji (światowym, kontynentalnym, narodowym lub regionalnym), stwarza władzę niezbędną dla zarządzania daną dyscypliną sportu na poszczególnych płaszczyznach jej funkcjonowania.

Zasada „Ein – Prinzip – Platz” pozwoliła władzom Europejskiej Unii Piłkarskiej na załagodzenie na początku lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia konfliktu z „Le Comitede Liaison des Ligues de Football” Już na przełomie XX i XXI wieku stała się z kolei jednym z istotnych argumentów w sporze z innym ugrupowaniem klubów piłkarskich. W 2000 roku 14 czołowych klubów naszego kontynentu utworzyło mianowicie Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych (EEIG – European Economic Interest Group). Było ono formalnie traktowane jako pierwsza międzynarodowa organizacja klubów piłkarskich w świecie. Została ona zarejestrowana w Belgii i zaczęła występować na zewnątrz jako G-14. W skład tej grupy wchodziły takie kluby jak: Ajax Amsterdam, FC Barcelona, Bayern Monachium, Borussia Dortmund, Inter Mediolan, Juventus Turyn, Liverpool FC, Manchester United, AC Milan, Olympique Marsylia, Paris

¹⁰ Np. A. Rigozzi (2005), *L arbitrage international en matière de sport*, Bâle, s. 38; A. Wach (2012), *Odpowiedzialność osób naruszających reguły sportowe lub prawne w związku z UEFA EURO 2012*, s. 66.

Saint-Germain, FC Porto i Real Madryt. Reprezentując ich punkt widzenia, G 14 zaczęła zabierać głos w ważnych kwestiach dotyczących rozwoju międzynarodowej piłki nożnej. Lansowała także tezę o konieczności utworzenia niezależnej od UEFA ligi europejskiej. Po tym jednak, gdy kilka znaczących osobistości ze świata futbolu otwarcie sprzeciwiło się powyższej propozycji – nawiązując m.in. do zasady „Ein – Prinzip – Platz” – G 14 musiała przystopować swoje działania.

Moment ten wykorzystwała błyskawicznie UEFA, tworząc Forum klubów europejskich (FCE), składające się ze 102 klubów uczestniczących dotychczas najczęściej w rozgrywkach europejskich lub zajmujących znaczącą pozycję w ramach narodowych federacji piłkarskich. Forum stało się nie tylko płaszczyzną dialogu i wymiany poglądów na temat klubowej piłki europejskiej, ale również miejscem dyskusji na temat podziału dochodów generowanych w związku z rozgrywkami prowadzonymi pod auspicjami UEFA. Po latach 16 klubów wchodzących w skład Forum utworzyło Stowarzyszenie Klubów Europejskich (ACE), będące od strony formalnej fundacją prawa szwajcarskiego. W dniu 21 stycznia 2008 roku UEFA uznała tę osobę prawną jako jedyny podmiot upoważniony do ochrony interesów klubów piłkarskich i zaproponowała jej 4 miejsca w nowo utworzonej Radzie Strategicznej futbolu profesjonalnego. O ile w 2008 roku ACE liczyło 103 kluby, to w 2014 roku miało już 215 organizacji członkowskich.

5. W dniu 22 marca 2012 roku w trakcie Kongresu w Istambule UEFA podpisała ze Stowarzyszeniem Klubów Europejskich porozumienie o współpracy, na podstawie którego kluby będące członkami ACE zobowiązały się nie wstępować do żadnej innej organizacji ponadnarodowej, zrzeszającej kluby z co najmniej dwóch państw. Oznaczało to formalny koniec działalności ugrupowania G 14. Z drugiej strony europejskie kluby piłkarskie zobowiązały się nie wnieść w przyszłości jakichkolwiek skarg przeciwko UEFA do sądów państwowych. Podczas Kongresu w Istambule UEFA podpisała również dwa kolejne porozumienia o współpracy: ze Stowarzyszeniem lig europejskich (EPFL) oraz z syndykatem piłkarzy FIFPro/Europe. Był to symboliczny i zarazem historyczny moment. Choć wskazane porozumienia zostały sygnowane przez Prezydenta UEFA Michela Platinię odrębnie z szefami każdej z trzech organizacji wchodzącej w skład europejskiej struktury piłkarskiej, to po raz pierwszy w dziejach konfederacji zasiedli oni obok siebie na scenie obrad, co miało świadczyć o jedności futbolu europejskiego.

W dyskusji i w kularach ww. kongresu działacze UEFA wskazywali równocześnie na faktyczne wygaśnięcie nieformalnego porozumienia o współpracy o nazwie „Entente de Florence” Zostało ono podpisane 4 maja 1963 roku przez federacje piłkarskie krajów Europy Zachodniej i Południowej jako przeciwwaga dla mniej lub bardziej sformalizowanych ugrupowań: państw nordyckich, czte-

rech krajów brytyjskich oraz państw Europy Wschodniej. Z perspektywy czasu należy stwierdzić, iż przez wiele lat krajowe związki piłkarskie, mające liczebną przewagę, a objęte porozumieniem „Entente de Florence”, były uprzywilejowane przy wyborze wielkich imprez piłkarskich, a ich przedstawiciele dominowali w składzie Komitetu Wykonawczego UEFA. Od czasu jednak, gdy na czele tej organizacji stanął szwedzki działacz Lennart Johansson, zaś Stary Kontynent końca XX wieku dotknęły określone zmiany geopolityczne, europejska konfederacja piłkarska otworzyła się szerzej na wszystkich swoich członków. Najbardziej symptomatycznym wyrazem tych zmian było bez wątpienia powierzenie Polsce i Ukrainie prawa organizacji mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 roku. W tej samej konwencji należy oceniać modyfikację formuły kwalifikacji do prestiżowej Ligi Mistrzów, pozwalające na uczestnictwo w fazie grupowej tej rywalizacji większej liczbie mistrzów lig piłkarskich z krajów Europy Centralnej i Wschodniej.

6. Z perspektywy czasu należy stwierdzić, iż większe problemy, z którymi borykała się Europejska Unia Piłkarska w historii swojego istnienia, miały jednak charakter zewnętrzny. Pierwszy z nich pojawił się już w 1958 roku w trakcie pierwszej edycji Pucharu Narodów przemianowanego później na mistrzostwa Europy. Na etapie spotkań ćwierćfinałowych doszło do poważnego zgrzytu politycznego. Po tym jak radzieckie siły powietrzne zestrzeliły amerykański samolot szpiegowski U-2, faszystowski rząd gen. Franco nie wyraził zgody na wyjazd reprezentacji swojego kraju do Związku Radzieckiego oraz odmówił Rosjanom prawa wjazdu do Hiszpanii. Działacze UEFA opowiedzieli się przeciwko mieszaninowi polityki ze sportem. Oba mecze ćwierćfinałowe zostały zweryfikowane jako walkower dla ZSRR. Decyzją władz UEFA zawieszono ponadto czasowo prawa członkowskie Hiszpanii w FIFA.

7. Trwający przez wiele następnych lat względny spokój działaczy UEFA w relacjach zewnętrznych został w sposób drastyczny zaburzony przez wydarzenia roku 1985. Przed finałowym meczem o Puchar Klubowych Mistrzów Europy pomiędzy Juventusem Turyn i FC Liverpool rozgrywanym na stadionie Heysel w Brukseli (29 maja 1985 roku) doszło do starć między kibicami obu zespołów. Zamieszki rozpoczęły się na dwie godziny przed spotkaniem. Fani Liverpoolu bez problemu przedarli się przez niewielkie ogrodzenie i zaatakowali kibiców Juventus. Włoscy kibice zaczęli uciekać, tratując się nawzajem. Na domiar złego część osób została przygnieciona trzymetrową ścianą, która zawaliła się pod naporem tłumu. W wyniku zjść zginęło 39 osób (głównie kibiców włoskich)¹¹, a prawie 400 zostało rannych.

¹¹ W dniu 7 czerwca 1985 roku UEFA podjęła decyzję o utworzeniu specjalnego funduszu, z którego przekazano na rzecz rodzin ofiar 1,2 mln franków szwajcarskich. Por.: A. Vieli (2014), *UEFA 60 ans au coeur du football*, Nyon, s. 78.

Od tego momentu działacze UEFA musieli podejmować trudne decyzje. Po pierwsze, postanowiono mimo tak ogromnej tragedii rozegrać mecz finałowy, który wygrał Juventus 1:0. Obawiano się bowiem, że odwołanie spotkania może spowodować trudne do przewidzenia rozruchy. W kilka dni później Komitet Wykonawczy UEFA podjął decyzję o wykluczeniu klubów angielskich z rozgrywek prowadzonych przez konfederację europejską na czas nieoznaczony. Z kolei Komisja Kontroli i Dyscypliny organizacji wykluczyła FC Liverpool ze wszystkich rozgrywek międzyklubowych UEFA podczas trzech kolejnych sezonów, do których klub by się zakwalifikował, przy czym ta sankcja miała obowiązywać od początku sezonu, w którym angielskie kluby będą mogły uczestniczyć w rywalizacji międzynarodowej.

9. Orzeczone kary dyscyplinarne stanowiły wyraz przemyślanego działania konfederacji europejskiej. Doprowadziły one do istotnych zmian w prawodawstwie angielskim. Na podstawie aktu normatywnego o nazwie Public Order Act z 1986 roku został przyjęty zakaz stadionowy o charakterze krajowym o nazwie Exclusion Orders, którego istota polegała na nałożonym przez sąd karny zakazie uczestniczenia agresywnych kibiców w kolejnych ściśle określonych meczach rozgrywanych na terenie Anglii oraz Walii¹². W 1989 roku – na mocy Football Spectators Act¹³ – rozszerzono możliwość stosowania zakazów stadionowych także na mecze zagraniczne, w stosunku do tych angielskich kibiców, którzy dopuścili się przemocy w stosunku do innych osób lub niszczyli mienie w trakcie meczu piłkarskiego¹⁴.

Uwzględniając powyższe regulacje, a także wysiłki federacji angielskiej i ligi zawodowej na rzecz poprawy bezpieczeństwa w trakcie meczów piłkarskich, Komitet Wykonawczy UEFA 12 kwietnia 1989 roku podjął decyzję o możliwości powrotu klubów angielskich do rozgrywek europejskich począwszy od sezonu 1990/1991. Na powyższe postanowienie nie miał żadnego wpływu fakt, iż w tym samym czasie Trybunał Apelacyjny w Brukseli skazał byłego sekretarza generalnego UEFA Hansa Bangertera na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu oraz na grzywnę jako osobę odpowiedzialną za wydarzenia na stadionie Heysel, a wyrok ten został utrzymany w mocy przez belgijski Sąd Kasacyjny¹⁵.

¹² Por.: J. Sochacka (2011), *Charakter prawny zakazu stadionowego jako środka kontroli społecznej w ustawodawstwie brytyjskim*, „Studia Iuridica”, t. 53, Warszawa, ss. 233 i n.

¹³ Football (Spectators) Act – Office of Public Sector Information – <http://www.Opsi.Gov.uk/acts/acts1989/ukpga-1989003-en1> (dostęp 15.12.2014).

¹⁴ W 1989 roku także parlament włoski wprowadził do wewnętrznego porządku prawnego instytucję zakazu stadionowego, który – w przeciwieństwie do swego angielskiego odpowiednika – miała jednak od samego początku charakter sankcji administracyjno-prawnej o celach wyraźnie prewencyjnych, której stosowanie nie było w żaden sposób połączone ani uzależnione od procedury karnej. Por.: „The Law” (1989), nr 410 z 13 grudnia, nr 294, art.6.

¹⁵ Analogiczną karę otrzymał sekretarz generalny Belgijskiego Królewskiego Związku Piłki Nożnej – Albert Roosens. Por.: A. Vieli (2014), dz. cyt., s. 83.

10. Także inne doświadczenia UEFA z sędziami państwowymi nie były zawsze budujące dla konfederacji. W sierpniu 1993 roku klub Olympique Marsylia oraz jego prezes Bernard Tapie zostali oskarżeni o korupcję w meczu o mistrzostwo Francji przeciwko US Valenciennes. W dniu 9 września 1993 roku sąd cywilny III dystryktu w Bernie postanowił tym niemniej uchylić postanowienie UEFA niedopuszczające francuskiego klubu do udziału w rozgrywkach Ligi Mistrzów w sezonie 1993/1994, a także wykluczające reprezentowanie prezeń Europy w meczu w Tokio przeciwko mistrzowi Ameryki Południowej – Sao Paulo. Komitet Wykonawczy UEFA, współpracując z władzami Francuskiej Federacji Piłkarskiej, nie zrealizował jednak tego orzeczenia¹⁶. Z dużych opresji działacze konfederacji wyszli również po wyroku Trybunału cywilnego kantonu Vaud (z dnia 5 października 2011 roku) stwierdzającego, że UEFA bezprawnie wykluczyła z rozgrywek Ligi Europejskiej FC Sion i nakazującego przywrócenie tego klubu do rywalizacji. Choć wygrał on na boisku rywalizację z Celtic Glasgow (0:0 i 3:1), to jednak ze względu na wystąpienie w szwajcarskim zespole kilku zawodników nieuprawnionych do gry w okresie obowiązywania zakazu transferów orzeczono walkowery na korzyść klubu szkockiego. W obronie UEFA stanął Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu w Lozannie. Jego arbitrzy orzekli, że FC Sion nie może być przywrócony do Ligi Europejskiej, a konfederacja nie może ponosić finansowych skutków swojej decyzji¹⁷.

11. Innym, równie skomplikowanym, a przy tym niezwykle medialnym wydarzeniem w historii Europejskiej Unii Piłkarskiej była kwestia właściwej reakcji na upadek dotychczasowego systemu transferowego w piłce nożnej. W dniu 15 grudnia 1995 roku Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w Luksemburgu wydał głośny wyrok w sprawie belgijskiego piłkarza J.M. Bosmana. Postulując zniesienie ograniczeń w zatrudnianiu przez kluby zagranicznych zawodników oraz zlikwidowanie możliwości żądania ekwiwalentu za wyszkolenie lub promocję piłkarzy, którym wygasły dotychczasowe kontrakty, sędziowie z Luksemburga opowiedzieli się za szerokim zastosowaniem w sferze sportu zasady wolnego przepływu pracowników oraz swobody konkurencji, funkcjonującej dotychczas w różnych sferach życia gospodarczego i społecznego¹⁸.

Broniąca specyfiki i odrębności sportu UEFA znalazła wielu sojuszników dla zneutralizowania powyższego stanowiska. Stały się nimi przede wszystkim MKOl oraz Stowarzyszenie Europejskich Komitetów Olimpijskich (COE). W dniu 29 lutego 1996 roku na Stadionie Olimpijskim w Rzymie (w siedzibie

¹⁶ Por.: A. Wach (2012), dz. cyt., s. 50.

¹⁷ Tamże, s. 58.

¹⁸ Por.: A. Wach (2006), *Nowe regulacje transferowe FIFA*. W: A.J. Szwarc [red.], *Sport i Prawo*, Poznań, ss. 106 i n.

Włoskiego Komitetu Olimpijskiego – CONI) odbyło się Spotkanie Sportu Europejskiego poświęcone zarówno omówieniu konsekwencji wyroku w sprawie Bosmana, jak i opracowaniu strategii dalszego działania w relacjach ze Wspólnotami Europejskimi¹⁹. Jej realizacja powierzona została kierownictwu UEFA, które podjęło trudne – niejednokrotnie upokarzające dla działaczy konfederacji europejskiej – rozmowy z urzędnikami w Brukseli. Stworzyły one jednak podwaliny do podpisania w dniu 5 marca 2001 roku przez Komisję Europejską, FIFA i UEFA porozumienia dotyczącego nowego systemu transferowego. Jego postanowienia zostały wkomponowane do Regulaminu FIFA dot. statusu zawodników i transferów w piłce nożnej przyjętego przez Komitet Wykonawczy federacji światowej w dniu 5 lipca 2001 roku. W jego ramach przyjęto: zasadę podpisywania czasowych kontraktów piłkarskich (od 1 roku do 5 lat), dopuszczalność dokonywania zmian przynależności klubowej jedynie w tzw. oknach transferowych, możliwość uzyskiwania sumy transferowej za pierwszy transfer zawodnika przed ukończeniem 23 roku życia oraz realizowany w trakcie obowiązywania kontraktu piłkarskiego, a także konieczność przekazywania części sum transferowych na rzecz macierzystych klubów.

12. Możliwości negocjacyjne zastosowane w rozmowach z Komisją Europejską w związku z modyfikacją systemu transferowego zostały wykorzystane przez UEFA przy rozwiązywaniu innych problemów wiążących się z zastosowaniem prawa wspólnotowego w sferze sportu. Dotyczyły one w szczególności uprawnień międzynarodowych federacji sportowych do centralizacji praw telewizyjnych, kolidujących częstokroć z prawem państwowych nadawców do transmitowania ogólnie dostępnych ważnych wydarzeń sportowych, roli agentów zawodników czy też zwalczania patologii (korupcji, dopingu lub niedozwolonych praktyk bukmacherskich) w sferze sportu. Zostały one sformułowane przy okazji wystąpienia Viviane Reding – unijnego komisarza odpowiedzialnego za sprawy sportu podczas kongresu UEFA w Luksemburgu w czerwcu 2000 roku. Od tego czasu rozpoczął się dialog, którego uwieńczeniem stało się opublikowanie w lipcu 2007 roku białej księgi Komisji Europejskiej dotyczącej sportu. Rola Europejskiej Unii Piłkarskiej i innych organizacji sportowych w tworzeniu konsensusu między światem sportu a polityki została podkreślona w związku z przyjęciem Traktatu Lizbońskiego. Stworzył on podstawę do dalszej współpracy UEFA i Komisji Europejskiej na płaszczyźnie rozwijania uczciwych i transparentnych rozgrywek, opartych na idei czystego sportu, chroniącego w założeniu integralność fizyczną i psychiczną młodych ludzi. Jednym z kluczowych instrumentów realizacji tego planu stała się koncepcja europejskiej konfederacji w zakresie stworze-

¹⁹ Zob.: V. Picconi (1996), *Senteza – Bosman*, *La Gazzettadello Sport*, 1 marzo, s. 7.

nia tzw. finansowego fair play. Celem tego przedsięwzięcia było zapewnienie europejskiej piłce stabilnych warunków funkcjonowania w przyszłości, zwłaszcza przez ograniczenie wydatków klubów piłkarskich.

W trakcie prezentacji omawianej koncepcji w 2011 roku – na forum Komisji Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego – przedstawiciele UEFA podkreślili, iż głównym elementem „finansowego fair play”, połączonego z regulacjami dotyczącymi licencjonowania klubów piłkarskich, jest wyraźne zaakcentowanie nieprawidłowej sytuacji, w której kluby wydają zbyt dużo pieniędzy m.in. na transfery i wynagrodzenia dla piłkarzy, co staje się niebezpieczne dla całego sportu²⁰.

²⁰ Por.: A. Wach (2014), dz. cyt., s. 57.